

Política de direcció, gestió i procediments de la Col·lecció MACBA

Índex

1.	Introducció	3
2.	Missió i objectius de la Col·lecció	5
2.1.	Missió de la Col·lecció	6
2.2.	Continguts i objectius de la Col·lecció	6
2.3.	Línies de la Col·lecció	6
3.	Adquisicions. Procediment i comitès	7
3.1.	Recerca prèvia i selecció de les propostes d'adquisició	8
3.2.	Adquisicions	8
3.3.	Criteris de selecció	12
3.4.	Baixes de la Col·lecció	13
4.	Préstecs	15
4.1.	Criteris generals	16
4.2.	Avaluació de sol·licituds de préstec	16
4.3.	Formalització i gestió dels préstecs	17
4.4.	Costos de gestió dels préstecs	18
4.5.	Correus	18
5.	Assegurances	19
6.	Manteniment i control	21
7.	Documentació i inventaris	23
8.	Accés a la Col·lecció MACBA	25
9.	Revisions i esmenes a la Política de Direcció, Gestió i Procediments de la Col·lecció MACBA	27
	Bibliografia i fonts consultades	29
	Legislació vigent	31
	Documents relacionats	34

1.

Introducció

1. Introducció

El 1988 es va constituir el Consorci del Museu d'Art Contemporani de Barcelona, integrat per la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació Museu d'Art Contemporani de Barcelona i al qual, l'any 2007, es va incorporar el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport de l'Estat espanyol.

El MACBA es va inaugurar públicament el 28 de novembre de 1995. Des d'aleshores, el museu ha esdevingut una institució capdavantera en la difusió de l'art i les pràctiques culturals contemporànies.

Cal entendre el MACBA com una institució oberta perquè la ciutadania hi trobi un espai no només de representació pública sinó també de debat i generació d'una esfera pública crítica. Si a això s'hi afegixen la vocació educativa, la voluntat d'experimentació i el compromís de preservar el patrimoni i de treballar en xarxa amb d'altres institucions, la suma dels objectius situa el MACBA al capdavant del sistema de l'art contemporani a Catalunya i alhora consolida Barcelona com a capital i referent internacional.

Tal com figura a l'article 4.1. dels seus estatuts, aprovats per l'Acord GOV/51/2015, de 7 d'abril de 2015, el Consorci MACBA té per objecte «La gestió del Museu d'Art Contemporani de Barcelona com a institució dedicada a l'adquisició, la conservació, l'estudi, l'exposició i la interpretació educativa d'obres d'art contemporani, amb una atenció especial a l'obra dels artistes catalans o relacionats amb Catalunya» i a «la creació dels fons bibliogràfics i documentals que facilitin el coneixement i la difusió de l'art contemporani». Així mateix, té per objecte, com es descriu al mateix article, «L'estímul i la promoció de totes les activitats del Museu d'Art Contemporani de Barcelona com a espai per a gaudir de l'art contemporani en les seves diverses manifestacions i, al mateix temps, com a espai per a la formació i l'educació de la sensibilitat i l'esperit crític de les persones».

Entre els actius de què disposa el Consorci MACBA, definits a l'article 6 dels seus estatuts del 2015, hi figuren, entre d'altres, «Les obres d'art propietat del Consorci i els béns de propietat de les entitats consorciades que se cedeixen al Consorci per exhibir-les al museu, d'acord amb les condicions determinades en cada cas al títol corresponent».

El present document s'elabora per tal d'establir les bases generals que regiran la **Política de Direcció, Gestió i Procediments de la Col·lecció**, la qual ha de conduir a la constitució d'unes col·leccions coherents i que serveixin als objectius generals del museu i als diversos programes d'actuació que s'estableixin.

Als annexos, aquest document recull els procediments i els instruments tècnics i administratius que es faran servir per executar-la.

La Política de la Col·lecció, que ha de ser també una guia per a tot el personal del museu, no és un document tancat ni inamovible, ja que ha d'estar en constant evolució en funció de nous plantejaments i de noves necessitats del museu.

Aquells aspectes que no reculli el present document poden regir-se pels Estatuts del Consorci del MACBA o pel document marc de Política d'Adquisicions de la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya.

2.

Missió i objectius de la Col·lecció

2. Missió i objectius de la Col·lecció

2.1. Missió de la Col·lecció

Com a ens públic, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) assumeix la responsabilitat de transmetre l'art contemporani, constituir una col·lecció tot aplegant un conjunt representatiu d'obres artístiques i documents, oferir una visió de la història de l'art que s'escapi de lectures unívocues o de la construcció d'un cànon i generar debats crítics sobre l'art i la cultura, una missió que aspira a interpel·lar públics cada vegada més amplis i diversos.

2.2. Continguts i objectius de la Col·lecció

La Col·lecció MACBA es compon d'obres realitzades per artistes internacionals, amb especial atenció al context català, des de la segona meitat del segle xx fins a l'actualitat. El nucli central de la Col·lecció són les obres produïdes a l'entorn de 1968, un any que va transformar radicalment el paradigma de l'art contemporani amb l'aparició de la segona generació de les avantguardes, amb les pràctiques conceptuals, el minimalisme, la crítica institucional, la desmaterialització de l'objecte artístic i la poderosa transformació que els diferents moviments feministes han introduït en l'art i en els seus discursos i institucions.

Els fons provenen del Consorci MACBA i de les institucions que el constitueixen: l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport i la Fundació MACBA. Cal esmentar el paper rellevant d'aquesta darrera, que, constituïda l'any 1987, té la comesa específica d'ampliar el patrimoni mitjançant l'adquisició i el posterior dipòsit al museu d'obres seleccionades pel/per la director/a del museu i el seu equip assessor. La col·lecció d'art compta, a més, amb la contribució d'altres entitats, com la Diputació de Barcelona, i de donacions i dipòsits en comodat d'empreses i particulars al Consorci.

D'altra banda, el Centre d'Estudis i Documentació MACBA (CED), creat el 2007 i compost per l'Arxiu i la Biblioteca, desenvolupa una faceta d'adquisicions paral·lela i complementària a la col·lecció d'art. L'Arxiu reuneix fons documentals d'artistes, estudiosos i galeries; la col·lecció de publicacions d'artista i publicacions periòdiques d'especial rellevància, així com el Fons Històric MACBA. La Biblioteca del CED conserva publicacions de referència relatives a les pràctiques artístiques contemporànies i a les seves disciplines afins.

2.3. Línies de la Col·lecció

La Col·lecció MACBA, tant els seus fons artístics com els documentals, s'ha anat formant a partir de línies d'interès prioritari marcades per les successives direccions del museu, que han anat evolucionant, interconnectant-se i impregnant-ne tots els àmbits d'actuació.

La política d'adquisicions del MACBA incorporarà les directrius i els pols d'interès que ha aportat la direcció del museu en cada moment i s'haurà d'articular amb les línies de treball que ha desenvolupat el museu fins a l'actualitat, que procurarà seguir i ampliar.

3.

Adquisicions. Procediment i comitès

3. Adquisicions. Procediment i comitès

3.1. Recerca prèvia i selecció de les propostes d'adquisició

El/La director/a del museu treballa les línies d'interès de la institució amb l'equip curatorial i inicia la recerca de les propostes d'adquisició que s'hi adequin. Un cop identificades (compres, dipòsits en comodat o donacions), es presenten a la Comissió Assessora.

Les propostes externes que hagi rebut el museu es consideraran i estudiaran d'igual manera que les procedents de la recerca interna.

El Departament de Col·lecció estudiarà prèviament les propostes de dipòsit en comodat o de donació que rebí la Fundació MACBA, de la mateixa manera que es fa amb les que rep el Consorci MACBA.

De totes aquestes propostes el/la director/a del museu haurà de decidir quines es presentaran a la seva Comissió Assessora perquè aquesta les valori, tenint en compte els informes elaborats pels equips del museu.

El/La director/a del MACBA compta amb l'assistència d'una Comissió Assessora per exercir les seves funcions. Aquesta comissió està formada per un mínim de 3 i un màxim de 6 assessors professionals de reconegut prestigi internacional i vinculats a l'art contemporani. Entre d'altres, té la missió de garantir la qualitat i la coherència de les noves incorporacions a la Col·lecció.

3.2. Adquisicions

3.2.1 Modalitats d'adquisició i gestió en cada cas

S'entén per adquisició la manera de conduir l'ingrés dels béns culturals en un museu, ja sigui quan es produeix una transferència de propietat (definitiva), ja sigui quan no es produeix una transferència de propietat (temporal).

- a) **Compra** (definitiva): l'objecte passa a ser propietat absoluta del museu a canvi d'una suma de diners convinguda. La redacció del contracte corresponent haurà d'especificar la transmissió de drets associada a aquesta compra. En termes generals, el MACBA no adquirirà fons d'arxiu pel procediment de compra.
- b) **Donació** (definitiva): acte segons el qual el propietari del bé cedeix gratuïtament i irrevocablement la propietat d'una obra o document en favor del museu, que l'accepta. Podrà fer la donació una persona física o jurídica que pugui acreditar la propietat del bé donat. Un cop formalitzada la donació mitjançant el procediment administratiu establert a aquest efecte, es procedirà a incloure l'obra o document a l'inventari del museu.

- c) **Contracte *mortis causa*** (definitiu): expressió del llatí que significa «per causa de mort»; s'aplica a un contracte o acte jurídic els efectes del qual es produeixen després de la mort. S'utilitza en dret per referir-se a aquells actes jurídics que es produeixen o tenen efecte després de la defunció d'una persona.
- d) **Llegat testamentari** (definitiu): es denomina llegat l'acte a través del qual una persona, en el seu testament, decideix repartir una part molt concreta dels seus béns a una altra persona determinada. El llegat és, per tant, un element del patrimoni que el testador cedeix a una persona física o jurídica que no n'és hereva designada ni forçosa. Així doncs, és possible que una persona nomeni hereus els seus fills o germans, però disposi, per exemple, el llegat d'una obra d'art concreta a favor d'una persona física o jurídica no hereva (com podria ser el MACBA).
- e) **Dipòsit en comodat** (temporal): cessió temporal de l'ús d'alguna cosa no fungible a un tercer, el qual està obligat a retornar exactament la mateixa cosa cedida. S'estableix mitjançant un contracte en el qual es fixen les condicions particulars que regiran aquesta cessió. L'adquisició en règim de dipòsit en comodat es considera una fórmula d'adquisició excepcional i només s'ha d'acceptar quan l'obra o document sigui de gran interès per al desenvolupament de les col·leccions, programes o polítiques del museu.

Aquesta modalitat d'adquisició la poden executar institucions, entitats o persones físiques que acreditin la propietat de l'obra o document i, en conseqüència, tinguin capacitat legal per acordar-la.

Es formalitzarà mitjançant un contracte acordat entre ambdues parts (museu i propietat de l'obra o document), seguint el procediment administratiu establert a aquest efecte.

Les adquisicions d'obres d'art en règim de dipòsit en comodat hauran de tenir una durada mínima de 5 anys i seran assegurades pel valor donat pel propietari, que haurà de ser validat per un perit oficial (vegeu "Contracte de dipòsit en comodat"). En casos excepcionals de gran volum d'obra s'acordarà la durada del mateix. En el cas del fons d'arxiu, les adquisicions en règim de dipòsit en comodat hauran de tenir una durada mínima de 25 anys, donada la inversió de temps i recursos que habitualment és necessària per incorporar aquest tipus de conjunts documentals.

- f) **Altres:** la gestió d'altres modalitats d'adquisició es formalitzarà en el moment de portar-les a terme per primera vegada.

Totes les obres d'art i fons d'arxiu incorporats al museu en qualsevol d'aquestes modalitats d'adquisició les haurà d'haver aprovat posteriorment el Consell General del Consorci del MACBA. Un cop acabat el tràmit, les obres d'art s'inscriuran al llibre de registre del museu, fent-hi constar clarament la forma d'adquisició.

3.2.2 Adquisicions

a) **Compra directa, donacions i dipòsits en comodat**

En cas de viabilitat pressupostària, la Direcció del museu pot proposar a la Gerència «la compra d'obres fins a un valor inferior a 15.000 €».

«En aquest cas, el gerent aprovarà la compra i n'haurà de donar compte a la Comissió Delegada» (article 16.1.i. dels estatuts).

Es podrà procedir de la mateixa manera pel que fa a les propostes de donació i de dipòsit en comodat. El/La director/a presentarà la proposta al/a la gerent, juntament amb el valor estimat de les despeses en què incorrerà el museu per a l'acceptació i el manteniment de les obres. En aquest cas, caldrà que la Direcció emeti un informe preceptiu sobre l'acceptació de donacions, deixes i herències (article 14.1.f. dels estatuts).

Les compres, les donacions i els dipòsits en comodat d'arxiu, amb l'excepció dels fons documentals que pel seu volum i la seva envergadura també han de comptar amb l'aprovació de la Comissió Delegada, es portaran a terme directament des del Centre d'Estudis i Documentació seguint les línies programàtiques marcades per la direcció del museu.

b) **Compra, donacions i dipòsits en comodat a través de la Comissió Assessora del museu**

Els membres de la Comissió Assessora del museu són nomenats per la Comissió Delegada a proposta de la Direcció. Tal com recull l'article 15 dels estatuts del museu, la Comissió Delegada haurà d'aprovar així mateix les normes que en regularan el funcionament i el règim.

La Comissió Assessora del museu es reuneix amb una periodicitat anual. Està integrada per reconeguts professionals de l'art contemporani i la museologia internacional i té com a missió assessorar el director, així com garantir la qualitat i la coherència de les noves incorporacions a la Col·lecció.

A les reunions hi assisteixen, sense vot, el/la director/a de la Fundació MACBA, el/la conservador/a en cap i el/la conservador/a i cap de la Col·lecció MACBA.

En el transcurs d'aquestes reunions s'examinen les propostes d'adquisició que presenta el museu. Per procedir a aquesta selecció s'hauran tingut en compte els informes curatorials, tècnics i econòmics emesos pels departaments implicats del museu (Col·lecció, Centre d'Estudis i Documentació, Conservació-Restauració, Logística-Registre, Audiovisuals i Arquitectura i Serveis Generals).

Així mateix, se sotmeten a la Comissió Assessora les propostes de compra, donació, dipòsit en comodat, llegats testamentaris o altres que puguin arribar al museu, així com aquelles que hagin arribat als altres membres integrants del Consorci. En el cas que hi hagi propostes de producció, seran estudiades de la mateixa manera. En tots els casos s'haurà de presentar un informe econòmic del cost de cada nova incorporació pel que fa a la implementació i el manteniment, al marge dels costos de compra.

Un cop feta la selecció de les propostes i establerta la llista de prioritats per part del/de la director/a del museu i la Comissió Assessora, el Consorci i la Fundació hauran de decidir quines són les adquisicions que farà cadascun i seguiran les actuacions següents:

- **Propostes de compra sempre que superi els 15.000 euros (article 14.1.d. dels estatuts) a càrrec del Consorci:** el MACBA efectuarà la negociació econòmica de la compra i l'executarà. El/La director/a haurà d'emetre un informe preceptiu. El/La director/a del museu haurà de conèixer, amb anterioritat a la celebració de la reunió de la Comissió Assessora, el pressupost destinat a adquisicions d'obra per part de les institucions consorciades.
- **Propostes de donació i dipòsit en comodat al Consorci MACBA:** el MACBA procedirà a l'elaboració dels corresponents contractes per signar entre el/la donant o dipositant i el museu. El/La director/a haurà d'emetre un informe preceptiu (article 14.1.f. dels estatuts).
- **Propostes de compra a càrrec de la Fundació MACBA:** seran presentades i prioritzades pel/per la director/a del museu al Comitè Econòmic de la Fundació MACBA. El/La director/a del museu haurà de conèixer, amb anterioritat a la celebració de la reunió del Comitè Econòmic de la Fundació, el pressupost destinat a adquisicions d'obra per part de la Fundació MACBA. Posteriorment, un cop determinades les compres que efectuarà, la Fundació MACBA les realitzarà i dipositarà les obres oficialment al museu a través d'un annex anual al contracte de dipòsit en comodat.
- **Propostes de donació i dipòsit en comodat de les institucions membres del Consorci:** cadascuna procedirà a l'elaboració dels corresponents contractes per signar entre el/la donant, dipositant o la modalitat que hi escaigui i l'esmentada institució. El museu efectuarà l'informe curatorial, tècnic i econòmic per veure la viabilitat de l'acceptació. El/la director/a haurà de presentar un informe preceptiu. A posteriori, les institucions dipositaran les obres oficialment al museu a través d'un contracte de dipòsit en comodat específic.

Les propostes d'incorporació de l'Arxiu del CED provenen tant de la recerca interna que el museu porta a terme a través de l'Àrea Curatorial i l'Àrea de Programes com de propostes externes. Per desenvolupar la seva tasca, l'Arxiu pot comptar amb assessors externs especialitzats en publicacions d'artista i en fons documentals.

Les propostes de dipòsits en comodat o donacions de fons d'arxiu seran estudiades amb el/la conservador/a i cap de la Col·lecció i presentades al/a la director/a del museu per tal de proposar-les a la Comissió Assessora amb un informe inicial sobre els continguts del mateix i els recursos necessaris per a la seva incorporació. Les propostes d'adquisició de publicacions d'artista (compres, dipòsits en comodat o donacions) es presentaran al/a la cap de Programes.

c) Comitè Econòmic de la Fundació MACBA

El Comitè Econòmic de la Fundació MACBA té l'objectiu d'estudiar la viabilitat de l'adquisició de les obres proposades per la Comissió Assessora i del total d'obres presentades pel/per la director/a.

El/La director/a del MACBA presentarà aquestes propostes de manera prioritzada al Comitè Econòmic, que en confirmarà la compra.

La Fundació MACBA durà a terme el procés de compra i, una vegada acabat, ho comunicarà al/a la conservador/a i cap de la Col·lecció per tal que els equips corresponents puguin procedir a organitzar l'entrada de les obres al museu, on se'ls donarà entrada oficialment, i s'incorporaran a la Col·lecció MACBA, que n'assumirà la responsabilitat sobre la conservació, la seguretat, l'estudi, la difusió i la gestió.

Els termes que regeixen la propietat i l'ús de les obres adquirides per la Fundació MACBA es recullen a l'article 25 dels estatuts del museu del 2015 i al conveni de dipòsit en comodat, signat entre el Consorci MACBA i la Fundació MACBA l'any 1997 i actualitzat anualment amb la incorporació de les noves adquisicions realitzades.

No obstant tot el que s'ha exposat anteriorment, les noves adquisicions (compres, donacions, dipòsits en comodat o qualsevol altre mètode d'adquisició) no seran oficials fins que el Consell General del Consorci MACBA les ratifiqui, tal com consta a l'article 11.1. dels estatuts del museu aprovats en l'Acord de Govern 51/2015, de 7 d'abril de 2015.

3.3. Criteris de selecció

La qualitat de les obres i els documents i la seva significació dins de la Col·lecció són requisits inqüestionables que han de complir les obres seleccionades pel/per la director/a i aprovades pels comitès.

a) **Requeriments als artistes**

No hi ha restriccions relacionades amb l'origen, el gènere o la nacionalitat dels artistes que formin part de la Col·lecció.

b) **Requeriments als objectes**

El primer criteri de valoració d'una obra d'art o d'un document perquè sigui considerat per a adquisició és que s'adapti a la política de la Col·lecció del museu.

Pel que fa als orígens legals de les obres, sempre es comprovarà la legalitat de la procedència de l'obra.

No s'adquiriran obres si no ha quedat clara constància de la seva utilitat i coherència amb la resta de la Col·lecció o de l'objectiu d'obrir una nova línia dins d'aquesta.

No hi ha cap restricció relacionada amb la tècnica de les obres, sempre que el museu en pugui assumir el manteniment, la preservació i la presentació.

El MACBA col·lecciona obres d'art realitzades amb tècniques molt diverses (pintura, escultura, instal·lació, obra gràfica, fotografia, dibuix, pel·lícula, vídeo, videoinstal·lació i altres) i també conserva arxius, publicacions d'artista, llibres, revistes i altres materials documentals (tant en suports analògics com digitals), que estan dipositats al CED. El MACBA queda obert a altres mitjans i tècniques que els artistes puguin utilitzar en el futur per executar les seves obres.

Abans d'adquirir obres d'art o documents, es consideraran els costos d'adquisició i de manteniment continuat que comporten i es confrontaran amb la utilitat que es donarà a

l'obra o document, així com amb la capacitat de la institució d'assumir les tasques derivades de la seva incorporació i conservació.

Com a norma general, s'adquiriran aquells documents i obres dels quals el MACBA pugui garantir la bona conservació en el futur, atenent-ne la constitució i l'estat de conservació.

El/la director/a serà el responsable darrer en les decisions d'incorporació d'obra o document al museu i haurà de justificar-ne l'acceptació mitjançant un informe preceptiu.

3.4. Baixes de la Col·lecció

3.4.1 Motius de baixa

El MACBA podrà donar de baixa obres o documents de la seva Col·lecció per les causes següents:

- **Destrucció:** quan una obra o un document hagi estat malmès i no sigui possible recuperar-lo.
- **Prescripció:** quan arribi al termini una cessió temporal d'una obra o document sense intenció de renovació (vegeu "Document d'aixecament de dipòsit / prescripció d'obres de la Col·lecció").
- **Retorn/aixecament del dipòsit:** quan el propietari de l'obra o document manifesti el seu desig de retirar-lo, de manera que es doni per acabat un període de cessió temporal (vegeu "Document d'aixecament de dipòsit / prescripció d'obres de la Col·lecció") seguint els terminis especificats en el conveni signat.
- **Alienació dels béns:** quan una obra o document hagi deixat de servir als objectius del museu i es decideixi retirar-la de la Col·lecció.

3.4.2 Alienació de béns i procediment

La decisió d'alienar obres s'ha de prendre amb precaució i segons unes pràctiques museològiques generalment acceptades. Les obres o els documents poden ser alienats per una sèrie de raons, entre les quals figuren les següents:

- L'objecte no és rellevant per a la missió del museu i no és significatiu dins la seva Col·lecció.
- L'objecte és redundant o és un duplicat i no és necessari ni per a funcions educatives ni de recerca.
- L'objecte és d'inferior qualitat a la d'altres objectes del mateix tipus que ja són a la Col·lecció o estan a punt de ser adquirides.
- Quant a l'autenticitat, l'atribució de l'objecte és qüestionable o clarament s'ha determinat que és fals o fraudulent.

- L'objecte no reuneix prou mèrits històrics ni artístics per garantir-ne la continuïtat dins la Col·lecció.
- El museu és incapaç d'assegurar la conservació d'un objecte de manera responsable i, per això, es pot deteriorar.
- Per imperatiu legal.

Tots els ingressos que el museu obtingui arran de l'alienació d'obres de la seva propietat s'hauran d'invertir en l'adquisició d'altres obres segons els principis que s'aconsellen en aquest document.

Les obres o documents d'artistes vius no haurien de ser objecte d'alienació, tret que sigui per comprar obra d'un nivell superior del mateix artista. En aquest cas, però, cal disposar de l'acord de l'artista o del seu representant legal.

Si es vol vendre una obra adquirida mitjançant donació, s'haurà de consultar el donant o, en la seva absència, els seus hereus, sempre que sigui possible. La nova obra adquirida amb els fons obtinguts per la venda d'una altra haurà d'incorporar els crèdits del donant de la primera.

Cap membre de la plantilla del museu ni cap membre dels òrgans integrants del Consorci o de qualsevol associació que tingui relació amb el museu pot treure profit de comprar cap obra o document que hagi estat alienat pel museu.

Les propostes d'alienació d'obres propietat del Consorci del MACBA hauran de passar pel Comitè Assessor, amb un informe previ escrit pel director. L'informe haurà d'explicar les raons per les quals se'n planteja l'alienació, la proposta d'actuació recomanada, la descripció de les possibles restriccions o la problemàtica particular de l'obra, l'estat de conservació, imatges, etc. El Comitè Assessor haurà de valorar la pertinença de les alienacions proposades, que el Consell General del MACBA haurà de ratificar.

A menys que per algun motiu es justifiqui el contrari, totes les vendes s'han de portar a terme mitjançant subhasta pública. Si la subhasta pública no sembla la millor opció, el museu podrà determinar una solució alternativa.

Els arxius de la Col·lecció hauran d'explicar exhaustivament les circumstàncies de l'alienació i s'haurà de conservar permanentment la fitxa de l'objecte alienat.

Sempre que una obra o un document de la Col·lecció del museu es doni de baixa, continuarà tenint el número de registre que se li havia atorgat, de manera que aquest número de registre no es podrà adjudicar mai a cap altra obra o document. D'altra banda, tota la documentació pertanyent a l'obra o document donat de baixa es conservarà com a testimoni de la seva permanència al museu.

4.

Préstecs

4. Préstecs

4.1. Criteris generals

El MACBA gestiona una col·lecció formada per obres i documents procedents de diversos fons: Consorci MACBA, Fundació MACBA, Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Barcelona. Amb independència del fons de procedència i de la tipologia d'adquisició mitjançant la qual han arribat a la Col·lecció, totes les obres es conserven i gestionen amb els mateixos estàndards, que en garanteixen la seguretat i conservació.

La major part de les obres i materials documentals de la Col·lecció MACBA són susceptibles de ser sol·licitats en préstec per formar part de projectes aliens al museu. L'excepció la constitueixen obres i documents que el museu consideri que no poden abandonar el museu per la seva fragilitat o valor i aquells dels quals el museu no tingui el dret de préstec.

El MACBA prendrà en consideració les sol·licituds d'obres i materials documentals procedents de museus, institucions i fundacions públiques o amb vocació pública, però, atesa la seva responsabilitat envers el patrimoni que gestiona, no podrà prestar obra a particulars, empreses privades, galeries comercials o per a qualsevol ús relacionat amb objectius propagandístics o promocionals.

Es podrà fer alguna excepció en el cas de sol·licituds d'un remarcable valor artístic i intel·lectual, però en cap cas es podrà fer ús de la imatge de les obres que hagi prestat el museu en els seus materials promocionals. El/la director/a haurà de fer un informe preceptiu per autoritzar-ho.

Les sol·licituds de préstec hauran d'arribar al museu adreçades al/a la director/a o al/a la conservador i cap del Departament de Col·lecció. En tots els casos, les propostes de sol·licitud s'estudiaran conjuntament.

Les sol·licituds de préstec per a exposicions dins l'Estat espanyol hauran d'arribar al MACBA, com a mínim, amb sis (6) mesos d'antelació respecte a la data en què es vulgui retirar l'obra o document del museu. Si l'obra o document se sol·licita per a exposicions fora de l'Estat espanyol, la sol·licitud s'haurà de presentar, com a mínim, amb nou (9) mesos d'antelació, a fi de disposar de temps suficient per complir els terminis de sol·licitud d'exportació temporal d'obres de les autoritats administratives competents (autonòmiques i estatals) i preparar la logística del préstec.

4.2. Avaluació de sol·licituds de préstec

Per tal d'acceptar una sol·licitud de préstec, a més de complir-se les condicions generals esmentades més amunt, es prendran en consideració els paràmetres següents:

a) En relació amb l'obra o document:

- Es tindrà en compte l'estat de conservació de l'obra o document sol·licitat (el Departament de Conservació-Restauració emetrà un informe de viabilitat del préstec o *Conditions Report*).

- Per raons de conservació preventiva, es prendrà en consideració la freqüència d'exposició de l'obra o document sol·licitat, així com el darrer període en què s'ha presentat.
- Per raons de conservació preventiva, es prendrà en consideració la durada del préstec que se sol·licita.

b) En relació amb el/la sol·licitant:

- Es valorarà l'interès i la solidesa del projecte expositiu presentat.
- Es comprovarà la solvència acadèmica del/de la comissari o equip curatorial sol·licitant.
- Es comprovarà la solvència de la institució sol·licitant, tant pel que fa a la seva coherència programàtica com pel que es refereix a les instal·lacions i les mesures de conservació preventiva i de seguretat. Amb aquest objectiu, es demanarà l'Informe d'instal·lacions i recursos (*Facilities Report*) de la institució sol·licitant, quan sigui la primera vegada que sol·licita una obra.

En vista dels punts enumerats més amunt, el/la conservador/a i cap de la Col·lecció, atenent l'interès de la proposta i les consideracions fetes des dels departaments de Logística i Registre, de Conservació-Restauració i del Centre d'Estudis i Documentació, emetrà una valoració que serà ratificada per la Direcció, responsable últim de l'autorització o denegació del préstec.

En qualsevol cas, el/la sol·licitant del préstec rebrà la notificació de la resolució del museu en el termini més breu possible des de la data de la recepció de la petició.

4.3. Formalització i gestió dels préstecs

El MACBA formalitzarà la cessió temporal del préstec aprovat emetent un contracte de cessió temporal, que el Departament de Logística i Registre o el Centre d'Estudis i Documentació, segons el cas, farà arribar al/a la sol·licitant per duplicat perquè el signi.

La signatura del contracte representa l'acceptació de la totalitat de les seves clàusules, que no podran ser esmenades ni suprimides sense l'acord previ i per escrit del MACBA.

El contracte recull totes les condicions que ha de complir el prestatari en relació amb l'obra o obres que sol·licita (vegeu "Contracte de préstec: a) Condicions generals de préstec, b) Condicions específiques, c) Informe d'instal·lacions i recursos").

Les imatges de les obres de la Col·lecció podran ser, així mateix, objecte de préstec amb unes condicions regulades en un contracte a part (vegeu "Sol·licitud d'imatges d'obres de la Col·lecció del Museu d'Art Contemporani de Barcelona").

4.4. Costos de gestió dels préstecs

Atès que mantenir una política de préstecs activa és costós i laboriós, el MACBA ha de derivar les despeses de gestió i administració dels préstecs aplicant una política compensatòria i carregar la despesa originada al/a la sol·licitant.

Els imports de les despeses d'organització del préstec que es facturin en cada cas i que depenen de factors variables, com ara destinació del préstec, tipologia d'obra, etc., estan relacionats amb les tarifes de preus públics aprovades als pressupostos corresponents i publicades al web del MACBA. Aquests costos prefixats es podran incrementar en el cas de sol·licituds que hagin arribat fora dels terminis mínims requerits pel museu, si aquest pot assumir la gestió del préstec.

En el cas excepcional que un préstec ocasioni despeses extraordinàries al MACBA, el/la director/a elaborarà un informe preceptiu en què n'explicarà la circumstància.

El préstec d'imatges es regeix pel procediment i la taula de tarifes en funció de l'ús i la quantitat d'imatges sol·licitades (vegeu taula de tarifes per préstecs d'imatges al web del MACBA).

4.5. Correus

En alguns casos, per motius de seguretat o de conservació o per necessitats d'instal·lació d'algunes obres d'art, és necessari que una persona qualificada i experta viatgi amb les obres.

En aquestes ocasions, el MACBA designarà un professional especialitzat i el/la sol·licitant n'assumirà la despesa total, que inclou despeses de viatge, allotjament, dietes i honoraris.

5.

Assegurances

5. Assegurances

El museu assegura la totalitat de les obres que formen la seva Col·lecció, tant les que en són propietat com les que manté en dipòsit en comodat.

Les obres estan assegurades per una companyia comercial sota una pòlissa a tot risc mentre es trobin a les instal·lacions del museu, o sota una pòlissa flotant de modalitat «clau a clau» durant els desplaçaments externs.

El museu pot assegurar les obres en dipòsit en comodat a la seva col·lecció sol·licitant la Garantia de la Generalitat si ho considera necessari.

El valor d'assegurança de les obres ve marcat inicialment pel preu de compra de l'obra i la cotització de l'artista en el mercat en un moment donat. En el cas d'obres que puguin ser reproduïdes mitjançant procediments industrials, es procedirà a assegurar l'obra pel cost de construcció o cost de reposició, segons la tipologia de l'obra, fet que no altera el valor de l'obra a efectes patrimonials.

Els valors de les obres d'art propietat del Consorci MACBA o dipositades per les institucions públiques consorciades són revisats periòdicament per un perit judicial.

Els valors de les obres procedents del dipòsit de la Fundació MACBA i de dipòsits particulars són proporcionats pels dipositants i hauran de ser contrastats amb una valoració oficial realitzada per un perit judicial, atès que la Col·lecció s'assegura amb fons públics. En cas de discrepància en les valoracions, caldrà arribar a un consens amb la contribució de perits judicials nomenats per ambdues parts.

Els valors de les publicacions d'artista o altres materials editats s'establiran a partir del preu de reposició, quan el document estigui disponible al mercat, o del preu de compra original amb revisions per actualitzar-lo, si no està a la venda en el moment de la petició. Els valors dels documents no publicats dels fons d'arxiu es basaran en el preu assignat pel dipositant o donant del fons. Atès que habitualment el valor dels fons es dona per a la seva totalitat i que sovint no es pot obtenir aquesta dada del dipositant o donant del fons, la persona responsable de l'Arxiu assignarà un valor al document sol·licitat en funció dels criteris generals establerts de valoració de l'Arxiu, del valor conegut d'altres documents similars del fons i de la informació que pugui obtenir de fonts externes.

6.

Manteniment i control

6. Manteniment i control

La conservació és una de les obligacions ineludibles de la Col·lecció del museu, que es compromet a mantenir les seves col·leccions amb un absolut respecte per la integritat i la conservació de les obres d'art i els materials documentals que les formen. Les obres i els materials documentals es conservaran com a mínim en el mateix estat que presentaven en el moment de la seva incorporació.

El museu assegura unes actuacions de conservació preventiva que garanteixen l'estabilitat dels nivells adequats d'humitat relativa i temperatura, així com el control de la quantitat de llum, la pol·lució d'aire i l'activitat microbiològica, adients per a la conservació dels objectes i documents, tant en les reserves com en les sales d'exposicions (Informe d'instal·lacions i recursos *Facility Report* MACBA).

Així mateix, el museu garanteix la seguretat de les obres i els documents. A aquest efecte, està dotat de sistemes d'alarma de característiques diverses i d'equips de detecció d'incendis.

El museu garanteix uns alts estàndards de manipulació, emmagatzematge i instal·lació de les obres que són supervisats en tot moment pels departaments de Conservació-Restauració i Logística i Registre del museu.

El museu disposa de la concessió, per part de la Duana de Barcelona, de la consideració d'«Altres llocs de presentació de declaracions duaneres»; per tant, al mateix museu es poden despatxar les importacions, les exportacions, les reexportacions i els trànsits duaners. El MACBA evita, amb aquesta concessió, manipulacions i obertures innecessàries de caixes en llocs inadequats i, per tant, la conservació preventiva a aquests efectes està controlada.

El museu estableix una normativa de consulta dels documents d'arxiu que té per objectiu garantir la seguretat i la correcta manipulació del material documental per part de les persones usuàries internes i externes del CED.

El Departament de Conservació-Restauració elabora estratègies de conservació preventiva i, d'acord amb el Departament de Col·lecció del Museu, estableix periòdicament les prioritats d'intervenció de conservació i restauració.

7.

Documentació i inventaris

7. Documentació i inventaris

El museu, a través dels seus equips d'investigació, conservació, registre, catalogació i conservació-restauració, ha de mantenir un rigorós sistema de registre i documentació de les obres i els documents que formen les seves col·leccions.

Aquests registres o fitxes estan ordenats en una base de dades informatitzada que, de manera ordenada i sistemàtica, permet recollir, conservar, recuperar i utilitzar la informació relativa a les obres i els materials documentals en tot moment. Paral·lelament es gestiona un arxiu analògic documental on es recullen totes aquestes informacions, així com documents originals relacionats amb l'obra.

El museu podrà fer accessibles aquests arxius documentals a investigadors i estudiants especialitzats, tret que continguin informació privada relativa a particulars. A aquest efecte, el museu ha de desenvolupar sistemes per poder fer accessibles aquests materials.

8.

Accés a la Col·lecció MACBA

8. Accés a la Col·lecció MACBA

La informació sobre la Col·lecció MACBA és accessible a través del web i del repositori digital de la institució. Els investigadors, així com els eventuais sol·licitants de préstec, podran demanar informació sobre les obres i els documents a través de les adreces electròniques habilitades a la mateixa web.

L'accés a la Biblioteca i a l'Arxiu és públic i gratuït. La consulta de materials de la Biblioteca es realitza sense cita prèvia a la sala de lectura en horari d'atenció al públic, disponible al web del MACBA. Per consultar documents de l'Arxiu és necessari demanar cita prèvia, que s'ha de sol·licitar amb una antelació mínima de 48 hores i que té lloc a la sala de consultes especials del CED.

9.

Revisions i esmenes a la Política de Direcció, Gestió i Procediments de la Col·lecció MACBA

9. Revisions i esmenes a la Política de Direcció, Gestió i Procediments de la Col·lecció MACBA

La Política de Direcció, Gestió i Procediments no és un document definitiu ni inamovible, ja que ha d'estar en constant evolució en funció de nous plantejaments i de noves necessitats del museu.

Bibliografia i fonts consultades

Bibliografia i fonts consultades

BUCK, Rebecca A.; ALLMAN GILMORE, Jean (ed.): *The New Museum Registration Methods*. Washington, DC: American Association of Museums, 1998.

Collections Management Policy. The Museum of Modern Art. Approved by the Board of Trustees, 5 d'octubre de 2010.

Collections Management Policy. Whitney Museum of American Art. Revision approved by the Committee on Collections, 13 d'abril de 2009.

Diagnosi i pla d'actuació en matèria d'adquisicions públiques d'art a Catalunya. Informes CoNCA. Barcelona: Consell Nacional de la Cultura i de les Arts, juliol de 2011.

«Estatuts del Consorci del Museu d'Art Contemporani de Barcelona», DOGC, núm. 5181 (25 de juliol de 2008).

«Estatuts del Consorci del Museu d'Art Contemporani de Barcelona», DOGC, núm. 6847 (9 d'abril de 2015).

International Council of Museums. Código de deontología del ICOM para los museos. París: ICOM.

PETTERSSON, Susanna; HAGEDORN-SAUPE, Monika; JYRKKIÖ, Teijamari; WEIJ, Astrid (ed.): *Encouraging collections mobility – A Way Forward for Museums in Europe*. Hèlsinki: Publisher Finnish National Gallery, 2010.

Política d'adquisicions. Barcelona: Museu Marítim de Barcelona, juliol de 2003 (Manuals, 2).

Legislació vigent

Legislació vigent

Normativa bàsica de museus

- Llei 17/1990, de 2 de novembre, de museus (DOGC núm. 1367)
- Decret 35/1992, de 10 de febrer, de desplegament parcial de la Llei 17/1990, de 2 de novembre, de museus (Registre de Museus) (DOGC núm. 1561)
- Decret 289/1993, de 24 de novembre, sobre la composició i el funcionament de la Junta de Museus de Catalunya (DOGC núm. 1829)
- Decret 209/1998, de 30 de juliol, de desenvolupament de les competències de la Junta de Museus de Catalunya (DOGC núm. 2698)
- Decret 232/2001, de 28 d'agost, sobre el personal tècnic i directiu de museus (DOGC núm. 3471)

Legislació de patrimoni relacionada

- Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807)
- Decret 175/1994, de 28 de juny, sobre l'u per cent cultural (DOGC núm. 1927)
- Decret 175/1999, de 29 de juny, de regulació de la Junta de qualificació, valoració exportació de béns del patrimoni cultural de Catalunya (DOGC núm. 2925)
- Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594)
- Decret 75/2009, de 12 de maig, de la garantia de la Generalitat per a obres d'interès cultural rellevant

Arxius

- Ordre CLT/132/2016, de 24 de maig, per la qual s'aproven, es modifiquen i es deroguen taules d'accés i avaluació documental
- Ordre CMC/311/2010, de 14 de maig, dels grups de treball de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental
- Decret 190/2009, de 9 de desembre, dels requisits dels arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya, del procediment d'integració i del Registre d'Arxius de Catalunya
- Decret 13/2008, de 22 de gener, sobre accés, avaluació i tria de documents
- Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents
- Decret 76/1996, de 5 de març, pel qual es regula el sistema general de gestió de la documentació administrativa i l'organització dels arxius de la Generalitat de Catalunya
- Ordre de 8 de febrer de 1994, per la qual s'aproven normes per a l'aplicació de Taules d'Avaluació Documental
- Ordre de 15 d'octubre de 1992, per la qual s'aproven els criteris generals d'avaluació i tria de documentació i el model de proposta corresponent

Per a més informació

- Normativa. Departament de Cultura
- Normativa estatal sobre museus. Ministeri de Cultura
- Normativa estatal sobre patrimoni històric. Ministeri de Cultura
- Normativa estatal sobre fundacions i mecenatge. Ministeri de Cultura
- Normativa estatal sobre exportació de béns culturals mobles. Ministeri de Cultura
- Política d'Adquisicions de la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya

Documents relacionats

Documents relacionats

- Informe curatorial proposta adquisició al Comitè
- Informe viabilitat econòmica proposta adquisició al Comitè
- Normes que regularan el funcionament de la Comissió Assessora del museu
- Contracte de compra
- Contracte de compra obra audiovisual
- Contracte de donació
- Contracte de dipòsit en comodat
- Document d'aixecament de dipòsit / prescripció d'obres de la Col·lecció
- Contracte de préstec: *a)* Condicions generals de préstec; *b)* Condicions específiques; *c)* Informe d'instal·lacions i recursos
- Sol·licitud d'imatges d'obres de la Col·lecció del Museu d'Art Contemporani de Barcelona
- Informe d'instal·lacions i recursos del MACBA (Facilities Report)
- CED Centre d'Estudis i Documentació. Normativa d'ús

